

GENERALUL ION RAȘCU. ÎNSEMNĂRI OCAZIONALE

Dumitru Huțanu

Personalitate marcantă a istoriei militare românești, generalul **Ion Rașcu (1857-1926)** a lăsat posterității, pe lângă activitatea și contribuția sa la progresul armei Geniu, la fundamentarea teoriei și tacticii militare românești și o interesantă și inedită memorialistică din Războiul Întregirii Neamului, un set de cuvântări ocazionale, prilejuite de participarea sa la unele evenimente militare, culturale, asupra căruiua ne oprim cu câteva observații și evaluări.

Dincolo de caracterul lor oficial, de circumstanță, aceste mărturii, aflate în colecțiile Muzeului Vrancei*, vin să întregească personalitatea autorului, conturând nu numai militarul, ci și cetățeanul implicat, când i se oferea ocazia, în viața comunității umane, unde-și desfășura activitatea la un moment dat.

Privite cu atenție, selectând informația, mărturiile aruncă noi fascicule de lumină asupra personalității, dezvăluie idei, preocupări, judecăți care-i adâncesc conturul. Ne oprim, doar, asupra câtorva care, prin conținutul lor, aduc un plus de informație, de imagine.

Îndeplinindu-și o datorie de discipol și continuator, dar și de concetățean, Ion Rașcu cuvântează în fața catafalcului altui mare fiu al

dosarul I. Rașcu se intitulează **Câteva clipe din viața mea de ostaș și** cuprinde 52 file

Focșanilor, personalitate distinctă a istoriei Armatei Române, generalul **Zamfir Gheorghiu (1843 - 1908)**.

Preferând în locul „*celui mai frumos discurs*” o „*scurtă schițare a acestei vieți plină de demnitate și devotament pentru binele public*”, oferă, prin discursul său, cercetătorului de istorie locală și militară, în genere, date inedite și judecăți de valoare care definesc cu claritate liniile vieții celui trecut în lumea umbrelor. Zamfir Gheorghiu termină Școala Militară din Iași începută în 1860, „*cu n.1 la clasificație, ieșind ofițier în 1862*”; în timpul studiilor se distinge „*prin ordine și metodă de lucru*”, prin „*fermitatea caracterului său și prin un pătrunzător spirit de observație*”, calități care-i vor asigura urcarea rapidă a treptelor ofițerești, până la înaltul grad de general de brigadă.

Înterupând firul biografic, Ion Rașcu ne oferă și o informație inedită de interes local: în vara anului 1865, tânărul locotenent Zamfir Gheorghiu, „*fiind în concediu de repaos, petrecut în sânul familiei la Focșani*”, „*binevol și gratuit a făcut traseul și condus lucrările actualei șosele Focșani-Odobești*”

Reluând firul, subliniază contribuția maiorului Zamfir Gheorghiu, comandant al Batalionului de Geniu, la Războiul Independenței, „*dovedind remarcabile calități de organizator și comandant*”, acestuia datorându-i-se realizarea fortificațiilor românești de la Calafat și Plevna, minarea sistemului de apărare turcesc, contribuții esențiale la desfășurarea cu succes a operațiunilor oastei române.

Încredințându-i-se comanda Serviciului Central de Geniu (1881-1885), colonelul Zamfir Gheorghiu ridică numeroase cazărmi militare, moderne pentru acea vreme, care au stârnit „*admirația străinilor*” Însărcinat cu înființarea Regimentului 2 Geniu, pe care-l conduce între 1887-1891, Zamfir Gheorghiu a contribuit esențial la evoluția acestui gen de arme, înscriindu-se ca un deschizător de drumuri în acest domeniu. Acum își aplică ideile în reorganizarea trupelor și a materialului de Geniu, stabilește noi tipuri și materiale pentru

pontonieri. Tot acum dirijează lucrările de fortificații ale viitoarei regiuni întărite Focșani-Nămoloasa-Galați, sistem modern de apărare care avea să-și dovedească importanța și eficiența în cele două războaie mondiale de mai târziu (1916-1919 și 1941-1944).

Demisia sa din armată, în iunie 1894, nu s-a datorat altor motive decât conștiinței sale, evaluării responsabile a potențelor sale fizice, *„văzându-se împiedicat, cum înțelegea el, de o maladie pe care o contactase în trudită sa viață”* dar *„rămânând însă legat de dânsa cu sufletul și inima până și-a dat ultima suflare”*

La 16 aprilie 1910, prin Înaltul Decret nr.1535, generalul Ion Rașcu a fost numit comandantul Diviziei a 8-a, cu sediul în Botoșani. Câteva zile mai târziu, la 29 mai, are prilejul să-și depună în fața M.S.Regele Carol I *„expresiunea adâncii recunoștinți pentru încrederea”* acordată.

În această calitate, devenind o persoană oficială a localității, participă efectiv la viața orașului. Adresându-se locuitorilor și militarilor cu prilejul înființării la Botoșani a Regimentului 37 Infanterie, generalul Ion Rașcu înțelegea noua unitate militară ca *„o adevărată familie, care să aibă drept legături de înrudire comunitatea înaltelor sentimente de onoare și patrie”*, înscrise pe drapel.

Inaugurarea la Flămânzi (19 august 1912) a monumentului închinat eroilor din comună, căzuți în Războiul Independenței, îi oferă o nouă întâlnire cu oamenii locului. În cuvântul său se oprește asupra semnificațiilor multiple ale unui asemenea demers: *„poporul știe să onoreze cum se cuvine amintirea celor ce și-au dat viața pentru mărirea lui”*, *„Cei ce au ridicat acest monument nu și-au îndeplinit numai o datorie de pietate către vitejii lor, ci au creat și un focar neseecat de eroism și patriotism care va încălzi inimile generațiilor viitoare, căci numai glorificând pe eroi și patrioți se seamănă asemenea virtuți în fiii neamului”*

La 18 august 1913, Divizia a 8-a revenea în Botoșani din Campania din Bulgaria. Mulțumind locuitorilor pentru călduroasa primire, cu o subtilitate sesizabilă doar de cunoscătorii desfășurării

războaielor balcanice, regretă rezultatele campaniei militare românești: *„Noi, însă, nu ne-am făcut decât datoria și în îndeplinirea acestei datorii avem chiar o mare părere de rău că n-am putut adăuga și noi câte ceva raze de strălucire la gloria câștigată de înaintașii noștri, căci, deși am obținut succese, acestea au fost fără pericole și, deci, fără glorie”*

Amintind pierderile făcute de holeră, *„inamic invizibil”*, *„care ne-a secerat multe vieți”*, nu poate trece peste *„spiritul de datorie și sacrificiu ce s-a manifestat în toate clasele poporului și, mai ales, în aceea a țărănimii”* Sesizează, cu acest prilej, un aspect social acut al timpului – starea economică deplorabilă a țăranului, reliefată pregnant prin contactul cu țăranul bulgar, *„proprietar fără excepție”*, adăugând că *„va trebui să avem în viitor o mare solitudine pentru țăranii noștri”* care, soldați fiind, au conștientizat în Bulgaria *„în ce stare de inferioritate se găsesc ei”*

Această *„solitudine”* avea să se impună ca o necesitate, cu mai multă tărie, în campaniile militare ale anilor 1916-1917 încât regele Ferdinand și primul-ministru Ionel Brătianu aveau să promită celor din tranșee, după sfârșitul ostilităților, împrumutarea țăranului-ostaș.

Și pentru generalul Ion Rașcu, campania militară din 1913 a reliefat printre altele, starea precară a înzestrării armatei, nevoia modernizării ei, a utilizării aviației în acțiunile de recunoaștere și de luptă. De aici *„s-a născut ideea unui aeroplan care să poarte numele de «Botoșani» achiziționat din fonduri donate de cetățenii orașului și care să aparțină numai Diviziei a 8-a”*

Ideea generalului Rașcu a fost primită cu entuziasm. Rapiditatea cu care s-au strâns cei 36.000 lei, din care 33.000 lei au fost folosiți pentru achiziționarea avionului și 3.600 lei pentru *„începutul unui fond destinat ridicării unui monument în onoarea ostașilor din oraș și județ căzuți în Războiul Independenței”* a dovedit, cum scria Ion Rașcu, *„frumoasele sentimente de care sunt călăuziți cetățenii botoșeneni în momentele grele pentru țară”*

Inițiativa era unică pentru acea vreme, „*botezul aeroplanului oferit oștirii*” s-a făcut la 20 octombrie 1913, într-un cadru festiv. Speranța pe care și-o exprima atunci generalul Ion Rașcu că „*așa cum a fost primul donat oștirii să fie și primul care, la nevoie, să-i aducă cele mai însemnate informațiuni asupra dușmanului, pe care să se sprijine victoria ei*” avea să se împlinească câțiva ani mai târziu, în vara anului 1917.

Cuvântând la depunerea jurământului „*recruților clasei 1914 în garnizoana Botoșani*”, generalul Ion Rașcu sublinia că datoria stagiului militar „*decurge din necesitatea ce o resimte fiecare stat ca să-și organizeze, din toți cetățenii lui cei mai valizi, o forță cu care la trebuință, să-și mențină ordinea în interior iar, în exterior, să-și apere interesele, demnitatea precum și întregimea teritoriului său*”

Participarea la banchetul organizat cu prilejul inaugurării Teatrului „M. Eminescu” (21 decembrie 1914) îi oferă revenirea asupra atitudinii responsabile și patriotice a societății civile din Botoșani. „*Din toate faptele omului numai acelea care se fac pentru binele altora au valoarea și puterea de a rămâne în amintirea urmașilor. De această înțeleaptă gândire se conduce într-o largă măsură societatea botoșăneană fie dacă n-aș judeca decât după faptele petrecute sub ochii mei*”, scria Ion Rașcu.

Printre fapte, alături de cumpărarea aeroplanului, adaugă strângerea „*unei frumoase sume pentru ajutorarea familiilor celor mobilizați pentru campania din 1913*”, strângerea într-un scurt timp a „*unei sume destul de rotundă și un însemnat număr de efecte spitalicești pentru îngrijirea răniților într-un eventual război*” și, bineînțeles, „*acest măreț edificiu*” – teatrul. Aceste fapte stârneau și în rândul militarilor, „*acei care vremelnic ne găsim în mijlocul Dumneavoastră, un îndoit sentiment de respect și admirație*”

Preluând comanda Grupului de Divizii 9 și 19, la 23 septembrie 1916, pe frontul dobrogean, se adresa ofițerilor convocați la punctul de comandă de la „*Musurat, cantonul de pe șosea*”: „*Pătrunși, ca și mine, de măreția timpului pe care îl trăim, am nădejdea că, cu toții, ne vom*

întrece în îndeplinirea datoriei și pentru a forma un nume strălucit oștirii noastre în fața glorioasei divizii ruse și sârbă, alături de care luptăm” Câteva zile mai târziu, la 28 septembrie 1916, generalul rus Zaiancicovski, comandantul șef al armatei ruso-române din Dobrogea, conferea ofițerilor și soldaților români care s-au distins în lupte, un număr de decorații rusești. Adresându-i-se, generalul Ion Rașcu sublinia faptul că *„este pentru tânăra noastră armată o mare onoare... de a primi distincțiuni de la Șeful suprem”* al armatei ruse și că *„ne vom aduce aminte cu recunoștință că ne-am făcut demni de aceste decorațiuni sub înalta conducere a Excelenței Voastre”*

Pe 6 octombrie 1916, Grupul de Divizii 9 și 19 a opus o rezistență îndârjită inamicului. *„Frumoasa rezistență, de care s-au zdrobit toate atacurile inamice - scria Ion Rașcu - a stârnit admirația Comandamentului Armatei din Dobrogea care le transmitea „cele mai călduroase felicitări”* iar fapta lor *„va forma obiectul unui raport ce voi adresa M.S.Regelui”*

Recunoscutele sale calități de bun comandant, modul exemplar cu care și-a îndeplinit misiunile încredințate l-au adus pe generalul Ion Rașcu la conducerea Grupului Diviziilor 2 și 5, în unul dintre cele mai grele și importante sectoare ale frontului dobrogean. Diviziile aveau de apărat poziții de care *„depindea soarta Dobrogei și a întregii campanii din această provincie”* Conștient de marea responsabilitate ce-i revenea, de la punctul de comandă Cernavodă, la 10 octombrie 1916, se adresa trupelor cu cuvinte încărcate de semnificații: *„vă leg pe toți, trupă și ofițeri ai acestor Divizii și mă leg împreună cu voi, prin cel mai sfânt jurământ, înaintea lui Dumnezeu, a Țării și înaintea umbrelor celor ce s-au jertfit până acum, de a le apăra până la ultima suflare”* Încrederea și prețuirea calităților sale de comandant determină Marele Cartier General să-i acorde, la 13 octombrie 1916, alături de Diviziile 2 și 5, din nou comanda Diviziilor 9 și 19 și a Brigăzii ruse Ușacov.

După campania militară a anului 1916, ca o recunoaștere a calităților sale de strateg militar și de bun organizator, de tactician realist și perspicace, fondate pe solide cunoștințe teoretice și pe o deosebită

experiență căpătată pe front, generalul Ion Rașcu este numit în componența Marelui Cartier General al armatei române.

La 21 mai 1917, în preajma glorioasei campanii din vara aceluiași an, cunoscând îndeaproape starea materială și morală a armatei după eforturile depuse pentru refacerea ei, planurile M.C.G. pentru declanșarea și desfășurarea mării ofensive, adresându-se șefului M.C.G., generalul Constantin Prezan, la sărbătorirea zilei onomastice, Ion Rașcu spunea: *„Ce am putea să urăm mai bine conducătorului armatei noastre, în timpul prin care trecem, decât realizarea dorinței, care arde în sufletul fiecărui român, dorința de izbândă pentru curățirea țării de dușmani și pentru întregirea neamului”*

Component, între 1917-1918, al Marelui Cartier General, ca șef al Secției Geniu, generalul Ion Rașcu a cunoscut și simțit din interior, de aproape, deosebita contribuție a generalului Constantin Prezan la eroica campanie militară a anului 1917.

Viața i-a oferit fericitul prilej, de a o sublinia la prânzul de despărțire oferit de ofițerii M.C.G. generalului Prezan: *„Când ați venit în fruntea oștirii, ați găsit-o bolnavă trupește și sufletește.*

Prin reorganizarea înțeleaptă ce i-ați dat ați tămăduit-o trupește iar, prin dreptate și severitate, ați tămăduit-o sufletește.

Ați adus-o, astfel, în stare să scrie în istoria noastră acele frumoase pagini de la Mărăști, Oituz și Mărășești și să ne reabiliteze reputația militară atât de zdruncinată în prima parte a războiului.

Părăsiți, dar, armata cu satisfacția, că v-ați făcut datoria cu roadele cele mai frumoase. Istoria vă va pomeni și vă va sublinia meritele pentru a le cunoaște și generațiile viitoare” (Iași, 11 aprilie 1918).

Puține ca număr, dispersate în timp și conținut, ocazionale, însemnările generalului Ion Rașcu, lăsate fiului său Ion I. Rașcu, și el general al armatei române, ambii înmormântați în Cimitirul Nordic din Focșani, sunt pentru cercetători nu numai izvor de informații, ci și mărturii ale unui trecut care resimte nevoia permanentă de reevaluare și recorelare cu perspectiva prezentului asupra istoriei.